

VROM-Inspectie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Handreiking explosieven

Module 0: Inleiding

Datum 20 juni 2009
Status Definitief

Colofon

Contactpersoon

J. van Ee
VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Programma Veiligheidstoezicht
Rijnstraat 8
Postbus 16191
2500 BD Den Haag

Publicatienummer: 9201-0

Deze publicatie kunt u ook downloaden vanaf
www.vrominspectie.nl

INHOUDSOPGAVE

1	INTRODUCTIE	5
1.1	Doel handreiking	5
1.2	Totstandkoming handreiking	5
1.3	Doelgroep	5
1.4	Activiteiten met ontplofbare stoffen	6
1.5	Reikwijdte handreiking	7
1.5.1	Stap 1: Ontplofbare stoffen	8
1.5.2	Stap 2: Valt de situatie binnen de reikwijdte van de Wegc?	11
1.5.3	Stap 3: Valt de situatie onder de reikwijdte van de circulaire?	12
1.6	Leeswijzer	12

1 INTRODUCTIE

1.1 Doel handreiking

De 'Wet explosieven voor civiel gebruik' (Wecg) heeft tot doel de kwaliteit bij de productie, het in de handel brengen, de opslag, het gebruik en het vervoer van explosieven te waarborgen en misbruik door derden te voorkomen. Om het doel te bereiken omvat de wet procedures die raken aan de gehele keten van ontplofbare stoffen. Van productie tot gebruik. In alle stappen van de keten worden eisen gesteld aan degene die een handeling met ontplofbare stoffen uitvoert. Dit betekent, dat in de wet geboden en verboden zijn opgenomen voor activiteiten met explosieven voor civiel gebruik en, anderzijds, dat bevoegdheden zijn toegekend aan overheidsorganen om hierop toe te zien. Daarnaast heeft het gebruik van ontplofbare stoffen effect op de veiligheid voor de omgeving. In ruimtelijke plannen en in milieuvergunningen moet hiermee rekening worden gehouden. De 'Circulaire opslag ontplofbare stoffen' (verder aangegeven met circulaire) is hierop van toepassing. Tevens is er, om misbruik door derden te voorkomen, beveiliging van de opslag en transport nodig. Dit onderwerp wordt nader uitgewerkt in de handreiking.

De kennis en informatie die nodig is om de Wecg en de circulaire goed toe te passen is beschreven in de voorliggende handreiking. Het doel van de handreiking is:

Het op een begrijpelijke en praktische manier uitleggen van de wet explosieven voor civiel gebruik en de circulaire opslag ontplofbare stoffen voor civiel gebruik, toegespitst op de afzonderlijke bepalingen waarmee de verschillende doelgroepen te maken krijgen.

Om aan deze doelstelling te kunnen voldoen, beschrijft de handreiking specifieke situaties vanuit het perspectief van een bepaalde doelgroep. Hierbij wordt gebruik gemaakt van stappenplannen, voorbeelden en praktijksituaties.

De handreiking is gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving (december 2008). Het ministerie van VROM heeft de intentie om verbeteringen aan te brengen in de Wecg en in de circulaire. De handreiking gaat hier nadrukkelijk niet op in en zal te zijner tijd worden aangepast aan eventuele wijzigingen in de wet en/of de circulaire.

1.2 Totstandkoming handreiking

De handreiking is een initiatief van de VROM-Inspectie. Uit vooronderzoek bleek dat veel bedrijven en overheden behoefte hadden aan een toelichting op de diverse wettelijke kaders die betrekking hebben op explosieven voor civiel gebruik. De handreiking is tot stand gekomen dankzij de medewerking van diverse bedrijven, instanties, deskundigen en overheden.

1.3 Doelgroep

De handreiking is bedoeld voor ieder die activiteiten met ontplofbare stoffen uitvoert die onder de reikwijdte van de Wecg of van de circulaire vallen. Hieronder vallen bedrijven en particulieren. Daarnaast is deze handreiking bedoeld voor gemeenten, provincies en de politie die in het kader van de overbrengingsvergunning, de erkenningverlening of de ruimtelijke inpassing van een opslagvoorziening voor explosieven te maken hebben met (bepalingen uit) de Wecg of de circulaire.

1.4 Activiteiten met ontplofbare stoffen

Ontplofbare stoffen voor civiel gebruik worden voor diverse activiteiten gebruikt. Tabel 1 geeft per sector een overzicht van de verschillende activiteiten met ontplofbare stoffen voor civiel gebruik. Activiteiten die in onderstaande tabel zijn opgenomen vallen over het algemeen onder de reikwijdte van de handreiking. In paragraaf 1.5 kan worden nagegaan of een bepaalde activiteit ook daadwerkelijk onder de reikwijdte van de handreiking valt.

Tabel 1: Overzicht van activiteiten met ontplofbare stoffen per sector.

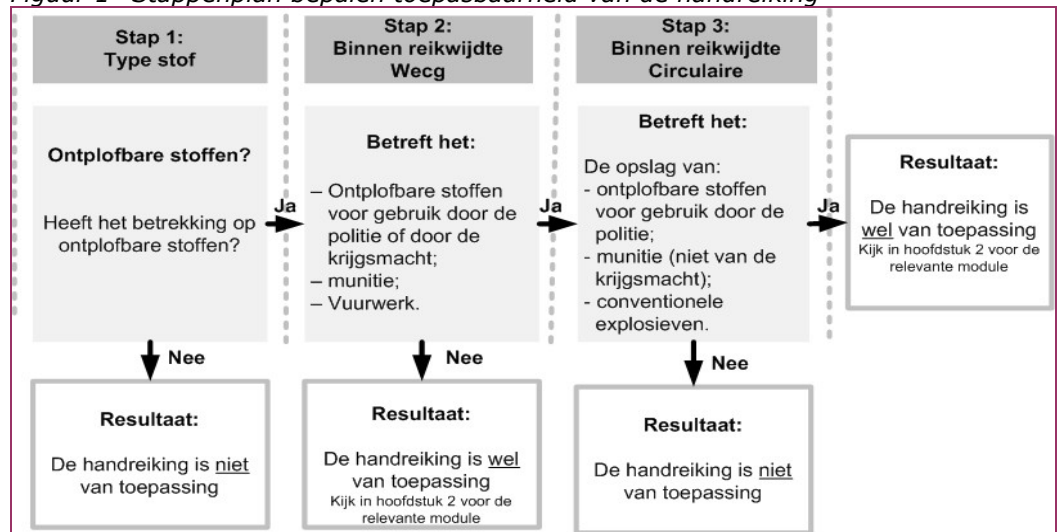
Sector	Activiteiten met ontplofbare stoffen
Winning van delfstoffen	In Nederland maakt men bij de winning van olie- en gasvoorraden en natuursteen en bij de opsporing van zoutvoorraden gebruik van ontplofbare stoffen. In de olie- en gaswinningindustrie gebruikt men ontplofbare stoffen ten behoeve van: <ul style="list-style-type: none"> – opsporing of verkenning door middel van seismisch onderzoek en proefboringen (de zogenoemde exploratiefase), – veldontwikkeling en productie (winning) door middel van boringen en winninginstallaties (de zogenoemde exploitatiefase)
Industrie	In de industrie gebruikt men ontplofbare stoffen ten behoeve van verschillende toepassingen. Zo gebruikt de Nederlandse industrie ontplofbare stoffen om installaties te reinigen, metaal te bewerken (o.a. lassen en vervormen) en om drukinkt, verf, farmaceutische en cosmetische producten te produceren. Ook past men ontplofbare stoffen toe als stuwstof in raketten en speelgoedraketten.
Bouwnijverheid	In de sector bouwnijverheid zijn ontplofbare stoffen in gebruik voor het slopen van gebouwen en constructies (demolitie), voor het reinigen van installaties en ketels. Daarbij vindt tevens opslag van deze ontplofbare stoffen bij sloop- en aannemersbedrijven plaats. Verder wordt er ten behoeve van specifiek belastingsonderzoek aan heipalen gebruik gemaakt van ontplofbare stoffen.
Handel	Ontplofbare stoffen kunnen bij groothandelsbedrijven voorkomen te denken valt hierbij aan handelaars in ontplofbare stoffen, leveranciers van collodiumwol aan drukinkt-, lijm- en verffabrieken, leveranciers van modelbouw raketten en raketmotoren.
Vervoer en opslag	Vervoer van ontplofbare stoffen vindt plaats per weg, water, spoor en lucht.
Recreatie en cultuur	Binnen de sector cultuur worden ontplofbare stoffen gebruikt door musea en in special effects ten behoeve van onder andere films. Hiertoe vindt ook opslag van ontplofbare stoffen plaats. In Nederland is een aantal hobbyclubs actief die zich bezighouden met ontplofbare stoffen. Zo zijn er raketverenigingen, schutterijverenigingen en een aantal verenigingen voor behoud van historische artillerie en vele schietverenigingen in Nederland. Dergelijke hobbyclubs slaan soms ook ontplofbare stoffen op.
Onderwijs	Op de Technische Universiteit Delft bestaat een studierichting Lucht- en Ruimtevaarttechniek waarin ontplofbare stoffen onderwerp van studie zijn.
Milieudienstverlening	Tot de sector milieudienstverlening behoren bedrijven die gespecialiseerd zijn in de verwerking en afvoer van oude ontplofbare stoffen (afvalstoffen) en het opsporen van ontplofbare stoffen en munitie.

1.5 Reikwijdte handreiking

Ontpofbare stoffen hebben betrekking op een scala aan stoffen, waarop voor elke activiteit specifieke wet- en regelgeving van toepassing is. De handreiking beperkt zich tot die categorie ontpofbare stoffen die onder de Wecg of de circulaire vallen. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de beveiliging van de opslag en het transport van ontpofbare stoffen die hieronder vallen. Deze handreiking beperkt zich dan ook tot de gecombineerde reikwijdte van de Wecg en de circulaire.

In onderstaande figuur is een stappenplan weergegeven. Het stappenplan maakt inzichtelijk wanneer een situatie onder de reikwijdte van de handreiking valt. Het stappenplan bestaat uit drie stappen waarin als eerste wordt vastgesteld of het om ontpofbare stoffen gaat in de zin van de handreiking. Vervolgens wordt er in de stappen twee en drie bepaald of deze stoffen onder de reikwijdte van de Wecg of onder de reikwijdte van de circulaire vallen. Als dit het geval blijkt te zijn, is de handreiking van toepassing. De stappen uit het stappenplan zijn toegelicht in de volgende paragrafen.

Figuur 1 Stappenplan bepalen toepasbaarheid van de handreiking

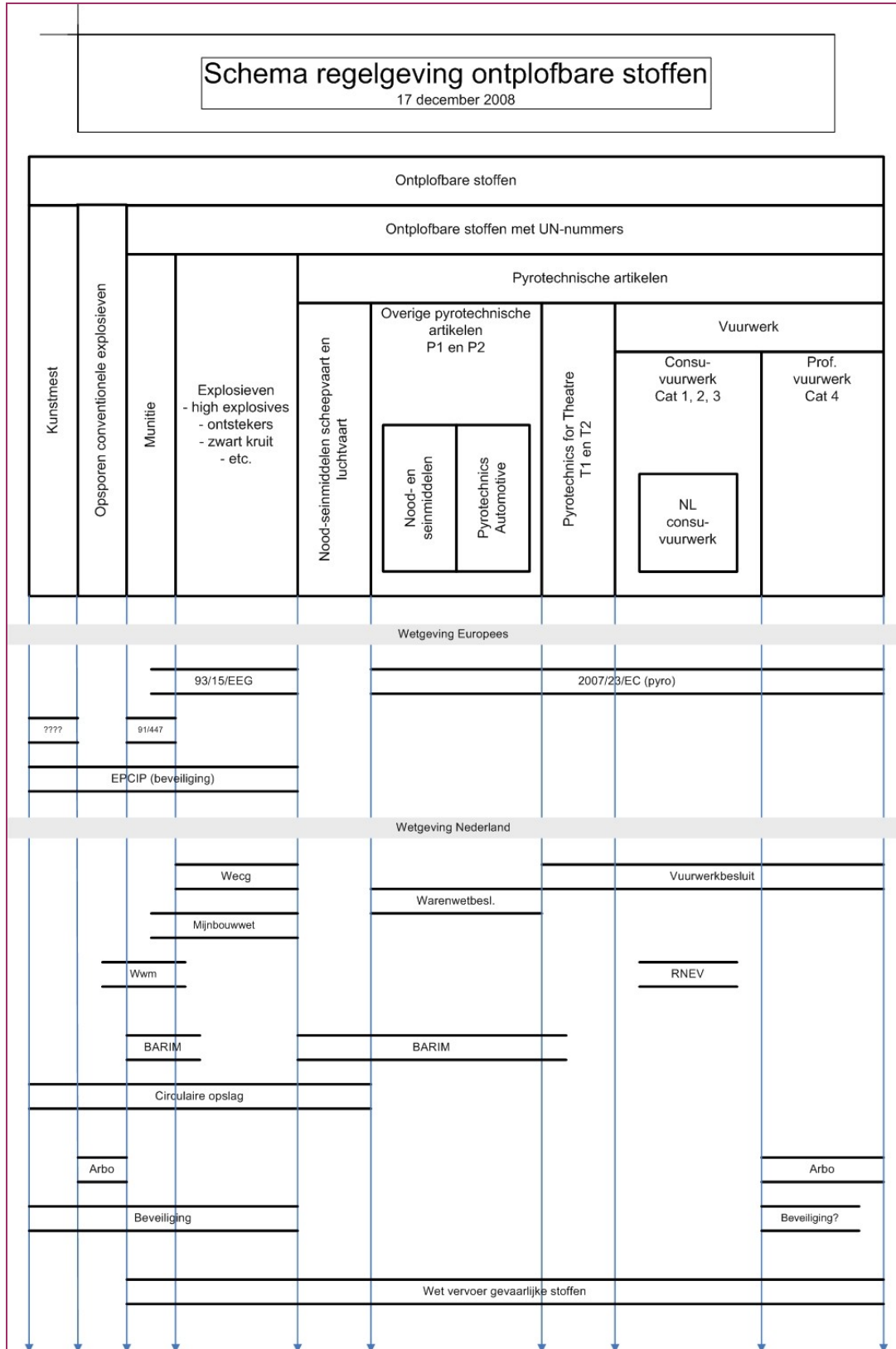

Ontpofbare stoffen en explosieven

In de Nederlandse taal wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen verschillende typen ontpofbare stoffen en artikelen. Zo wordt er de ene keer gesproken over ontpofbare stoffen en de andere keer over bijvoorbeeld explosieven. In het kader van de handreiking is het van belang dit onderscheid wel duidelijk te maken. Met name, omdat de Wecg spreekt over explosieven, terwijl de circulaire spreekt over ontpofbare stoffen. In figuur 2 is een overzicht gegeven waarin het onderscheid wordt gemaakt. Hierbij is tevens aangegeven welke wet- en regelgeving op welk type ontpofbare stof van toepassing is.

De Handreiking heeft betrekking op de onderdelen die met oranje zijn weergegeven; de Wecg, de circulaire en beveiliging. Dit betekent, dat de handreiking alleen van toepassing is op vastgestelde kunstmestsoorten, het opsporen van conventionele explosieven, munitie, explosieven en noodseinmiddelen voor de luchtvaart en de scheepvaart. Module I-A gaat in op de circulaire en module V op de beveiliging. De overige modules hebben alleen betrekking op de Wecg en dus alleen op explosieven.

Figuur 2 Schema regelgeving ontplofbare stoffen

Stap 1: Ontplobbare stoffen

In figuur 2 is een indeling voor ontplobbare stoffen opgenomen. Uit deze figuur blijkt dat vrijwel alle ontplobbare stoffen beschikken over een UN-nummer, met uitzondering van conventionele explosieven en bepaalde kunstmestsoorten. De UN-nummering, ofwel classificatie, deelt stoffen in gevarenklassen in. Ontplobbare stoffen worden ingedeeld in gevaar Klasse 1. Om vast te kunnen stellen of het om een ontplobbare stof in de zin van de handreiking gaat, moet worden vastgesteld of:

1. de stof of het artikel beschikt over een UN-nummer én wordt ingedeeld in gevaar Klasse 1;
2. het een conventioneel explosief of kunstmest betreft.

Ad 1 UN-nummering

In de regelgeving voor het transport van gevaarlijke stoffen worden stoffen en artikelen geïnclassificeerd met behulp van een UN-nummer en een klassenindeling. Deze indeling is echter niet alleen van toepassing op het transport van gevaarlijke stoffen, maar ook op andere activiteiten met gevaarlijke stoffen, zoals de opslag. Elke stof of artikel beschikt in principe over een UN-nummer. Dit UN-nummer kan worden opgezocht in bijvoorbeeld het ADR. De hierin opgenomen classificatie is gebaseerd op de "Recommendations on the Transport of Dangerous Goods", ook gekend als het "oranje boek".

Alleen als de stof of het artikel een UN-nummer heeft dat wordt ingedeeld in gevaar Klasse 1, betreft het een ontplobbare stof. Indien de stof niet in gevaar Klasse 1 wordt ingedeeld moet onder ad 2 gekeken worden of het een kunstmest of conventioneel explosief betreft.

Gevarenklassenindeling

De gevaar klassenindeling is opgenomen in de (internationale) regelgeving voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. De regels voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg zijn opgenomen in het ADR. In het ADR zijn tabellen opgenomen, waaruit per stof of artikel blijkt in welke gevaar Klasse het is ingedeeld. De gevaar Klasse van een bepaalde stof of artikel kan in het ADR achterhaald worden als:

1. De naam van de stof of het artikel bekend is. De naam kan dan worden opgezocht in http://www.unece.org/trans/danger/publi/adr/adr2007/English/03-3%20E_alphablist.pdf. Dit is een tabel uit het ADR.
2. Het UN-nummer van de stof of het artikel bekend is, kan de gevaar Klasse worden opgezocht in http://www.unece.org/trans/danger/publi/adr/adr2007/English/03-2%20E_tabA.pdf. Dit is een tabel uit het ADR,

Ad 1 op basis van naam stof of artikel.

In tabel B van deel 3 van bijlage A van het ADR is een alfabetische lijst met stoffen en artikelen opgenomen. Voor elke stof of artikel kan in deze tabel het bijbehorende UN-nummer en bijbehorende gevaar klassenindeling worden gevonden. Hieronder is een deel van tabel B weergegeven. In de eerste kolom (groen) is de naam en beschrijving van de stof of het artikel opgenomen. In de derde kolom (geel) is de gevaar klassenindeling weergegeven. Uit het voorbeeld blijkt, dat trinitrophenetole ingedeeld wordt in gevaar Klasse 1.

	UN No.		Remarks
	0218 0154		

Ad 2: Op basis van het UN-nummer.

In tabel A van deel 3 van bijlage A van het ADR is een lijst op volgorde van UN-nummer opgenomen. In de eerste kolom is het UN-nummer opgenomen en in de derde kolom de gevarenklasse waar de stof of het artikel is ingedeeld. Hieronder is als voorbeeld een deel van de tabel opgenomen. In de eerste kolom (groen) is het UN-nummer gegeven. Uit de derde kolom (geel) blijkt dat UN-nummer 0104 wordt ingedeeld in gevarenklasse 1.

	Name and description		Classification code	Packing group	Labels	Special provisions	Limited quantities	Packaging			Portable tanks and bulk containers	
								Packing instructions	Special packing provisions	Mixed packing provisions	Instructions	Special provisions
	3.1.2		2.2	2.1.1.3	5.2.2	3.3	3.4.6	4.1.4	4.1.4	4.1.10	4.2.5.2 7.3.2	4.2.5.3
	(2)		(3b)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9a)	(9b)	(10)	(11)
	CORD (FUSE), DETONATING, MILD EFFECT, metal clad		1.4D		1.4		LQ0	P139	PP71	MP21		

Ad 2 Kunstmest of conventionele explosieven

Als een bepaalde stof of artikel geen UN-nummer heeft of niet in gevarenklasse 1 wordt ingedeeld, moet worden nagegaan of het om een conventioneel explosief of kunstmest gaat.

Kunstmesten

Kunstmesten die onder de reikwijdte van deze handreiking vallen, zijn kunstmestsoorten met een hoog ammoniumnitraat gehalte. Als de kunstmest één van onderstaande UN-nummers heeft betreft het een kunstmest met een hoog ammoniumnitraatgehalte en valt het dus onder de reikwijdte van de handreiking.

Groep 1.3

- UN 1477;
- UN 1479;
- UN 1486;
- UN 1498;
- UN 1499.

Groep 2

- UN 2071.

Groep 3

- UN 1942;
- UN 2067.

Conventionele explosieven

Onder conventionele explosieven worden alle ontplofbare stoffen met hun omhulsel verstaan, die niet zijn geïmproviseerd of nucleair, biologisch of chemisch explosief van aard zijn. Over het algemeen gaat het hierbij om munitie die als het gevolg van de tweede wereldoorlog in de Nederlandse bodem is achtergebleven.

1.5.1 Stap 2: Valt de situatie binnen de reikwijdte van de Wegc?

In stap twee wordt vastgesteld of de (risicovolle) activiteit binnen de reikwijdte van de Wegc valt. De Wegc is niet van toepassing op:

1. explosieven die bestemd zijn om te worden gebruikt door de krijgsmacht of de politie
2. munitie;
3. pyrotechnische artikelen (bijv. vuurwerk).

Ad 1: Explosieven die bestemd zijn om te worden gebruikt door de krijgsmacht of de politie

Onder ontplofbare stoffen voor gebruik door de politie of krijgsmacht worden alle gevarenklasse 1 stoffen verstaan die bestemd zijn om te worden gebruikt door de krijgsmacht of de politie.

De ontplofbare stoffen moeten in het bezit zijn van politie of krijgsmacht met als doel dat ze mogelijk gebruikt gaan worden bij de uitoefening van hun taken.

Ontplofbare stoffen die in beslag worden genomen, vallen hier dus niet onder.¹

Ad 2: Munitie

Onder munitie worden alle voorwerpen en projectielen verstaan die door middel van een vuurwapen kunnen worden afgeschoten. Munitie heeft hierbij dus betrekking op de ontplofbare stof, inclusief het omhulsel, indien dit nodig is om het te kunnen afschieten.

Ad 3: Pyrotechnische artikelen (vuurwerk)

Pyrotechnische artikelen worden ingedeeld in gevarenklasse 1, maar vallen niet onder de reikwijdte van de Wegc en de handreiking. Het vuurwerkbesluit is van toepassing op zowel consumentenvuurwerk als professioneel vuurwerk. In vuurwerkbesluit wordt vuurwerk als volgt gedefinieerd:

Een product of voorwerp waarin of waarop een sas aanwezig is en dat bestemd is om voor vermakelijkheidsdoeleinden tot ontbranding gebracht te worden;

Een belangrijk kenmerk van vuurwerk is het gebruiksdoeleinde; namelijk dat het tot ontbranding wordt gebracht voor het vermaak. Indien het gebruiksdoeleinde hieraan voldoet en onder de definitie van het vuurwerkbesluit valt, is de handreiking niet van toepassing.

¹ Het probleem is reeds signaleerd en wordt opgepakt

1.5.2 Stap 3: Valt de situatie onder de reikwijdte van de circulaire?

De reikwijdte van de circulaire omvat meer activiteiten dan de Wegc. In stap 3 wordt getoetst of de activiteiten die door de Wegc worden uitgesloten (stap 2), mogelijk onder de reikwijdte van de circulaire vallen (stap 3). Als dat het geval is, is de handreiking van toepassing. In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de activiteiten die vallen binnen de circulaire maar buiten de Wegc.

De opslag van munitie (niet van de krijgsmacht)

De Wegc is niet van toepassing op munitie. De circulaire is daarentegen wel van toepassing op de opslag van munitie wanneer dit niet bestemd is voor gebruik door de krijgsmacht. Voorbeelden van de opslag van munitie die onder de circulaire vallen, zijn de opslag van munitie bij politie en de opslag van munitie bij schietverenigingen en handelaren.

De opslag van conventionele explosieven

De circulaire is ook van toepassing op de opslag van conventionele explosieven die als gevolg van de Tweede Wereldoorlog zijn achtergebleven. Onder conventionele explosieven worden hierbij alle ontplofbare stoffen met hun omhulsel verstaan die niet zijn geïmproviseerd of nucleair, biologisch of chemisch explosief van aard zijn.

1.6 Leeswijzer

De handreiking bestaat uit een inleidend hoofdstuk (module 0), gevolgd door zes modules. Elke module beschrijft de taken en verplichtingen die uit de wet- en regelgeving volgen voor een specifieke doelgroep. In onderstaande tabel is per module weergegeven voor welke doelgroep de module geschreven is en welke onderwerpen aan bod komen.

Module	Doelgroep				Onderwerpen
	Bedrijven/ particulieren	Gemeenten	Provincies	Politie	
Module 0	x	x	x	x	Toelichting handreiking
Module I - A		x	x		Ruimtelijke inpassing opslag explosieven
Module I - B		x			Conventionele explosieven
Module I - C		x			Overbrengingsvergunning
Module II				x	Erkenning
Module III	x				Erkenning, vervaardigen, opslaan, gebruik, in de handel brengen, overbrengen.
Module IV	x	x			Security

Module 0: Inleiding

Dit betreft de voorliggende module. In deze module worden het doel, de doelgroep, de reikwijdte en de leeswijzer besproken.

Module I - A: Ruimtelijke inpassing opslag explosieven voor civiel gebruik

Deze module is gebaseerd op de 'Circulaire opslag ontplofbare stoffen voor civiel gebruik'. De circulaire heeft betrekking op het aspect externe veiligheid. Hiervoor worden in de circulaire afstanden gegeven tot objecten in de omgeving die

aangehouden moeten worden. Hoe en wanneer deze afstanden toegepast moeten worden, is in de module I – A uitgewerkt. Daarnaast wordt in deze module ook aandacht besteed aan de mogelijkheden voor gemeenten (en provincies) om deze afstanden te reguleren met behulp van het bestemmingsplan en de milieuvergunning.

Module I - B: conventionele explosieven

De 'Circulaire opslag ontplofbare voor civiel gebruik' is van toepassing op de tijdelijke opslag van conventionele explosieven op een zoeklocatie. Gezien het bijzondere karakter van conventionele explosieven, wijkt de toepassing van de circulaire voor conventionele explosieven af van die voor opslaglocaties voor explosieven voor civiel gebruik en munitie. Om deze reden is een aparte module hiervoor opgenomen. In de module wordt een toelichting gegeven over hoe gemeenten de veiligheid van de tijdelijke opslag van conventionele explosieven op de zoeklocatie kunnen borgen.

Module I - C

In de Wecg is het college van B&W aangemerkt als bevoegd gezag voor de overbrengingsvergunning binnen Nederland. In deze module wordt uitgelegd hoe gemeenten om kunnen gaan met deze bevoegdheid.

Module II: Politie

Op basis van de Wecg is het verboden handelingen met explosieven uit te voeren zonder een erkenning. De wet kent de bevoegdheid tot het verlenen, intrekken en handhaven van de erkenning toe aan de korpschef. In deze module wordt uitgelegd wanneer een erkenning verleent moet worden, hoe deze ingetrokken kan worden en hoe de handhaving van de erkenning plaats kan vinden.

Module III: Bedrijven en particulieren

De Wecg stelt voorwaarden aan activiteiten met explosieven voor civiel gebruik. In deze module wordt een toelichting gegeven op, welke voorwaarden aan welke activiteit worden gesteld en hoe bedrijven en particulieren hiermee om kunnen gaan.

Module IV

Het oogmerk van de Wecg is het voorkomen van misbruik van explosieven voor civiel gebruik. Om dit te bereiken is een stelsel van erkenningen, vergunningen en keurmerken opgesteld. Bovendien moeten ondernemingen uit de sector explosieven een doorlopend register van hun transacties bijhouden.

In het kader van de terrorismebestrijding is binnen de Europese Unie een nieuwe richtlijn uitgevaardigd. Op basis van deze richtlijn moet Nederland de Wecg aanpassen. In deze module wordt een toelichting gegeven op aan welke security-eisen bedrijven en particulieren moeten voldoen.